

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo 10. in 25. vsacega meseca. Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 2 K, za pol leta 1 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 2 K 50 h, za Ameriko pa 3 K. — Dopise sprejema urednik, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Vojska na Balkanu.

Oči vse Evrope posebno pa slovanskih narodov so obrnene na Balkan — kjer se je pred mesec dni začel krvavi ples na bojnem polju med štirimi združenimi krščanskimi državami in Turčijo nasprotnico krščanske kulture.

Ako se ozremo v zgodovino prejšnjih peterih vekov, si ložje pojasnimo sedanje pojave na Balkanu. Previdnost Božja vodi in piše vso zgodovino. Zdi se, da je nastopil oni čas, ko je potolažena jeza Božja radi vseh onih pregreh, ki so jih svoj čas zakrivali krščanski balkanski narodi, da so padli v roke krutemu sovražniku krščanskega imena, krvoločnemu Turku.

Bizanc je od nekdanj, kar ga je bil Konstantin Veliki povzdignil v glavno mesto, tekmoval z Rimom, kjer je stoloval poveljar katoliške cerkve. Najbolj nesrečno pa je bilo njegovo tekmovanje v cerkvenem obziru, čegar sad je bil razkol, ki se je rodil v 9. in dokončal v 11. stoletju za patrijarha Mihaela Cerularija. Vzhodna cerkev se je tako ločila od Rima. Postala je ob enem tudi dekla bizantinskega dvora, ki jo je izkoriščeval v svoje politične namene. Mej tem je pretela Evropi grozna nevarnost od hitro se širčega Islama. Krščanstvo je bilo meji seboj needino, ker razklano na vzhodne in zahodnje kristjane. Prihruili so Turki čez Dardanele in si l. 1361 osvojili Drinopolj, kjer so postavili sultanov prestol. Od tu so vedno dalje prodirali. L. 1389 so na Kosovem polju porazili carja Lazarja vsled izdajstva in s tem napravili konec srbskemu carstvu. Ko so boljši duhovi svetovali in delovali za zedinjenje vstočne in zapadne cerkve in to v Florentinskem zboru l. 1439 tudi dosegli, so nahujskane množice v Carigradu upile: „Rajši smo turški kakor latinski.“ In ta njih želja se jim je izpolnila, kajti l. 1453 pade tudi Carigrad in postane turška prestolnica. Od tistega časa je bil celi Balkan zasuznen. Tudi dežele našega sedanjega cesarstva so silno trpele; slovenske pokrajine so bile dolgo „turške drajne“, dok niso združeni kristjani l. 1683 pri Dunaju premagali turški polumesec in rešili Evropo pred nadaljnim turškim navalom. — Evropa se pa tem narodom, ki bivajo na Balkanu in onim, ki zavzemajo južne pokrajine našega cesarstva, ni skazovala hvaležno. Iz medsebojne zavisti raznih držav je te narode večinoma prepuščala njihovi osodi pod krutim turškim jarmom do najnovejšega časa. A mera turških krivic in grozovitosti napram balkanskim kristjanom je bila polna. Ker vsi opomini, prošnje, svarila in zahteve niso nič izdale, morale so slednjič balkanske krščanske države zgrabiti za orožje, da izvojujejo pod turško oblastjo zasuznenim bratom svobodo in človeka dostojno življenje. Evropske velesile so po svoji diplomaciji večinoma štitele Turčina, za krščansko rajo pa niso imele sočutnega srca. Vse reforme, ki so jih ukazale Turčiji izpeljati v korist kristjanom, so ostale samo na papirju, za njih resnobno izpeljavo se nobena velevlast ni resno pobrnila. Zato balkanskim državicam ni preostajalo drugega nego ravnati se po prislovi: „Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.“

Tako je prišlo do sedanje vojske na Balkanu. Krščanski narodi ne morejo več gledati robstva, v katerem zdihujejo njihovi bratje pod turškim gospodstvom. Konec mora biti turškim moritvam lastnih podanikov, konec požigom in vpepeljenju krščanskih vasi in selišč, konec uničevanju tega, kar je ustvarila pridna roka krščanske raje. Slednjič je vsplamtela ljubav v srcih že svobodnih Bolgarov, Srbov, Črnogorcev, Grkov do tlačnih bratov, da so zgrabili za orožje, ki naj odloči mej njimi in mej oholim sovražnikom krščanskega imena. Balkanski kralji so se vzdignili za „krst častni in svobodo zlato“ tiste domovine, katero jim je uropal in opustoševal kleti dušmanin.

Svet strmi nad junaštvom naših jugoslovanskih bratov; takih hrabrih činov, ki se zdaj odigravajo na bojiščih, zgodovina le malo pozna. Obistinil se je stari rek: „Veni, vidi, vici — prišel, videl, zmagal“ — kakor potrjujejo poročila iz balkanskih bojišč. Večji časniki vsak dan naznanjajo podrobnosti iz bojnega polja, ki spričujejo, da se naši bratje borijo kakor levi, da se ne strasijo nobenih ovir in zato jih venča zmaga za zmago. Občudovanja vredna je ta naglica, s katero prodirajo krščanske vojske v osrčje sovražne Turčije. Skoro ob enem so prestopile zvezne državice svoje meje ter jele poditi Turčina pred seboj.

Prvi so zleteli Črnogorski sokoli v treh vojnih oddelkih. Vzhodni voj pod generalom Vukotičem je osvojil Berane in druge kraje ter se združil pri Sjenici s srbsko zahodno armado, s katero deluje proti Kosovemu. Črnogorski srednji voj pod knezom Danilom je osvojil gorovje Dečić, zavzel mesto Tuze in druge kraje ter dospel pred Skader. Tretji voj pod generalom Martinovičem se je od jugozahoda približal Skadru, ki je tako od vseh strani že obkoljen.

Srbi so si osvojili ves Sandžak Novi Pazar in se tu, kakor rečeno, združili s Črnogorci. Z glavno armado so se od Vranje pomikali v Staro Srbijo — prišlo je pri Kumanovem do glavne bitke, kjer so popolnoma porazili Turke, kateri so se v divjem begu umikali proti jugozahodu. Stare prestolnice srbskih carjev Skoplje, Prizren so se udale. Priština, Mitrovica, Stiplje, Veles in druga večja mesta so v rokah zmagojučih Srbov, ki jih podpirajo tudi pomožni oddelki bolgarske vojske. Te armade zasledujejo bežeče Turke, ki so se obrnili deloma proti Bitolu (Monastiru) deloma proti Solunu.

A od juga zopet prodira grška vojska, ki je že osvojila Verio, nedaleč od Solunskega zaliva. Na zahodu pa Grki v Epiru od Arte prodirajo proti Janini. Zavzeli so morskou luko Prevezo in več krajev proti severu. Ali v Bitolu ali pri Solunu se kanijo združiti z glavno srbsko armado in skupno poraziti razpršeno turško zapadno vojsko.

Najbolj trd oreh so morali ugrizniti Bolgari. Njim nasproti je Turčin postavil največjo vojsko pri Drinopolju. Bolgarski generali so to slutili, zato so Turke presenetili na njih desnem krilu pri Lozengradu (Kirkkilisu) ter jih v silno krvavi bitki slavno premagali in mesto zasedli. Bežečim Turkom so Bolgari za petami ter jim ne dajo miru. Pri Lüle Burgasu se je turška armada pomnožena po novih divizijah, došlih od Carigrada, zopet postavila v bran, a so jo Bolgari tudi tu premagali, da se je morala umakniti proti Čorlu in Kataldži nedaleč od Carigrada. Tu pred vrati glavne mesta turškega se pričakuje v kratkem zadnja odločilna bitka.

Dozdaj stoje stvari za združene krščanske države zelo ugodno. Povsod zmagovito prodirajo. Zapienile so turških topov, pušk, revolverjev, streliva, živil in raznih vojaških potrebščin v zavzetih mestih in ob cestah, vse, kar so stran pometali bežeči Turki — morda polovico turških priprav, kar jim dobro služi pri oskrbovanju lastne armade.

A preti jim ena nevarnost — kaj poreko evropske države. Spletkarska diplomacija že vzdiguje svoje glave. Že pred vojsko je oznanovala, da se status quo, to je obstoj Turčije, ne sme spremeniti. A jugoslovanske zmage so prekrizale ta načrt. Baje diplomacija neče dopustiti, da si balkanske države osvojene zemlje obdržé, ampak da bodo velevlasti delile. No, temu nasprotuje tudi dejstvo, ker se Turška ni ozirala na velevlasti, da bi bila izvedla reforme, naložene jej v berlinskem kongresu. Ali naj se zdaj samo zmagovalci ozirajo na velevlasti? Pa velesile se niso mogle zediniti proti Turški, kako naj bi se zdaj proti balkanskim državam, katere so si osvojile le one zemlje, ki so njim pripadale in katere so jim Turčini uropali? Te mlade države so v zadnjih desetletjih

dokazale, da so sposobne za moderno kulturo, saj so svoja ljudstva povzdignile na razmeroma visoko stopinjo izobrazbe in omike, in da so izvežbale svoje momke tudi v moderni vojaški tehniki, spričujejo bojni uspehi pred vso civilizirano Evropo. In če bi ta zdaj ovirala polet jugoslovanskih narodov in ščitila turško gnjilobo, ali ne bi ravnala sama proti svoji civilizaciji? Upajmo, da i pri njej zmaga trezno mišljenje, ne pa sovražstvo do Jugoslovani. In potem ni več daleč trenotek, da snagejo zmagoviti Bolgari polumesec z Aje Sofije in zasadé nanjo sv. križ, za čegar slavo so šli v boj.

Gospodarstvo.

Opomin našim vinogradnikom.

Po Dolenjskem, posebno okolo Novega mesta, začela se je govorica širiti, da so se poprijeli nekateri naši vinogradniki grubanja cepljenih trt. Ker je stvar prevažna, pojasniti hočemo ravnokar zapisani stavek še bližje. Pripoveduje se namreč, da naši priprosti vinogradniki tiste trte svojih vinogradov, katere so na zeleno cepili ter jih potem zagrubali, ali pa, katere so že cepljene posadili, zdaj tako grubajo, da pride pri tem les naših domačih trtnih sort, toraj evropejski les v zemljo. To delo imenovati moremo pač skrajno nepremišljeno in nespametno. In zakaj? Zato, ker se z njim prvotni smoter cepljenja naših sort na ameriške trte (podloge) popolnoma zgreši. Saj cepimo vendar naše domače vrste na ameriške trte (podloge) zato, ker je svoj čas po skušnjah dokazano bilo, da potem trtna uš naših trt vničiti ne more. In zakaj ne? Zato, ker se trtna uš na koreninah gotovih ameriških trt, kakor: riparije, solonis, rupestris montikola itd. ali kar nič ne naseli, ker jej to bivališče ne ugaja, ali pa le v tako majhni meri, da trti škodovati ne more, že celo jo pa ne more uničiti. Ne ugaja jej pa bivališče na koreninah naštetih ameriških trt zato, ker so one za njo veliko pretredga lesa. Tak les pa ne more s svojim rilčkom tako navrtavati ter iz njih svojo hrano, to je trtni sok izskavati, kakor to na koreninah naših domačih, toraj evropskih vrst prav lahko store, kajti te imajo v primeri k ameriškim trtam veliko mehkejše korenine. Vrh tega imajo pa ameriške trte tudi veliko več korenin mimo naših domačih. In zato ravno cepljenim trtam, ako so na pravi podlagi cepljene (tako zvana Izabela, dasi ameriška, ni za nič) kar nič hudega prizadeti ne morejo, ako se le trtam tudi sicer prav streže.

Če se pa na koreninah naših domačih trt trtna uš naseli, pomnoži se na njih, ker jim tako bivališče ugaja, in v kratkem času se pomnože v neverjetni množini. In ker se vsaka uš s svojim rilčkom v korenino zarije, da iz iste svojo hrano srka, otečejo korenine in v kratkem času segnijo in ob trto je, pa naj se jej sicer tudi dobro streže, to je gnoji itd. No s tem, da se že cepljene in enkrat (pri zeleni požlahtnitvi) tudi že pogrubane trte zopet in vnovič pogruba, spravi se les naših domačih sort v zemljo. V zemlji se ta les ukorenichi, trtne uši se na njem naselijo in trto v malo letih uničijo. Seveda bo marsikateri priprost vinogradnik z glavo zmajeval ter rekel: da, ali odkod se pa trtna uš vzame, saj nimamo več starih necepljenih vinogradov? Odgovor na to je pač kratek ta: Kakor že zgoraj povedano, nekoliko trtnih uši nahaja se pač vedno tudi na trtah ameriških korenin, in te se pa, kakor hitro jim je prilika dana, da se na korenine domačih trt lahko preselijo, v kratkem času neverjetno pomnože, kar ima potem seveda gnjenje korenin in pogin grubanih trt za gotovo posledico. Sicer ne smemo pozabiti, da imamo med navadnimi ušmi tudi krilate, katere lahko od drugod priletijo in vinograd na novo okužijo.

Toraj vinogradniki, brez izjeme, bodite previdni in ne grubajte cepljenih trt naprej, ampak ravnajte takole: Kjer so se vam trte zredčile, posadite v zadosti na globoko in široko prekopano zemljo že cepljene trte, to pa z obilno gnojivitvijo; še rastočim cepljenim, toda v rašči in rodovitosti opešanim sosednim trtam pognojite pa prav dobro s hlevskim gnojem ali pa prav dobrim kompostom in trte vam bodo za to delo jako hvaležne. Gotovo bi ne bilo napačno, ako bi gg. župniki in učitelji na deželi priprostim vinogradnikom to toplo priporočali. —1—

Kako je ravnati z letošnjim vinom.

Letošnje dolenjsko vino se odlikuje zlasti po obilni kislini. Znano pa je, da se kislina v vinu sčasoma zmanjša. K temu pripomore deloma izločanje vinskega kamna (vinštejna), ki dela vino bolj kisló, zlasti pa glivice, ki razkrajajo kislino vina.

Da se doseže ugodno delovanje teh glivic, je treba: 1. da se vino pusti dlje časa na drožeh, to je vsaj do Božiča. — 2. Da se vino v tem času večkrat premeša, tako da pride z drožmi bolj v dotiko, ker mu pri tem droži odtegnejo kislino. — 3. Vino naj bo kolikor mogoče na gorkem, to je v gorki kleti. Pri toploti 14° do 16° R delujejo kislino zmanjšujoče glivice najbolje.

Predno se pa vino od drož pretoči, se pusti klet ohladiti, da se vinski kamen v obilni meri iz vina izloči. Mrzlo vino daje namreč vinski kamen od sebe, gorko vino ga nase potegne (topi). Vino se pretoči v nežveplan sod. Samo če ima kako napako ali kako bolezen, kaže vino pri pretakanju zažveplati. Takih vin bo letos mnogo. Pred vsem bo dosti vlačjivega ali sluznatega (volnega) vina. Vlačljivo vino je treba kmalo pretočiti, pri tem dobro prezračiti in sod, v kterega se pretaka, zažveplati. Dodati je vinu tudi 6—8 gramov tanina in 1 liter finega špirta na 100 litrov.

Marsiktero vino bo letos rjavelo (barvo nategnilo). Zato dajmo pred prvim pretakanjem preskusiti, je-li vino na zraku stanovitno ali ne. Ako natočimo vino v kozarec in ga pustimo en do dva dni stati, vidimo koj, kaj bo. Če postane vino rjavo in gosto, ga je treba kmalo pretočiti in pri tem dobro zažveplati. Dobro mu bo tudi storilo, če mu ob enem dodenemo 1 liter finega špirta na hektoliter. Konečno bo tudi dosti vina, ki bo dišalo po žveplenem vodiku (gnilih jajc). Ta duh dobi vino, če pride pri kipenju žveplo vanj. Najraje toraj kažejo to napako vina, ki so napravljena iz močno žveplanega grozdja. Ker so letos mnogi gospodarji — kar je bilo zelo pametno — grozdje močno žveplali, da ga ne uniči plesnoba, je mogoče, da je prišlo z grozdem precej žvepla (če ga ni dež opral) v mošt in odtod neprijeten duh v vinu. Ta duh se pa kmalo odpravi. Vino je treba le kmalo pretočiti od drož, pri tem pa dobro prezračiti in sod, v kterega vino pride, primerno zažveplati. Kdor ima bakren lij, ta naj se ga pri pretakanju posluži. Čist baker vleče namreč žveplen vodik (duh po gnilih jajc) nase. Med pretakanjem je pa treba lij večkrat snažno odrgniti, da se ga očisti od tenke plasti modre galice, ki se pri tem vsled učinka žveplanega vodika na bakru napravlja.

B. Skalický, c. kr. vinarški nadzornik.

Politični pregled.

Državni zbor je proračun odkazal budgetnemu odseku. Večina je hotela kar splošno brez posebnih razgovorov sprejeti proračun ter tako manjšinskim klubom zavezati usta. To je bilo posebno naperjeno proti Jugoslovonom, Hrvatsko-slovenski klub pa je začel obstrukcijsko taktiko, da bo vsaj jugoslovanske težnje spravil v razgovor. — V zbornici je poslanec Grafenauer izbornó govoril in šibal vladni sistem na Koroškem, ki je z ozirom na Slovence pravi „koroški vilajet“ uprav v času, ko zginejo turški vilajeti na Balkanu.

Delegacije so začele zborovati 5. novembra v Budimpešti, kamor je prišel cesar, da spregovori prestolni govor. Od Jugoslovani so v delegaciji samo 4 in sicer za Kranjsko dr. Šusteršič, za Goriško Fon, za Štajersko dr. Korošec in za Dalmacijo dr. Smodlaka. Ni dvoma, da pride v razgovor tudi jugoslovansko vprašanje — na Balkanu in v naši monarhiji. — Zunanji minister Berchtold je še pred prestolnim govorom podal izjavo, da se je v Lausannu podpisal mir med Italijo in Turčijo in da hočejo velevlasti upoštevati sedanji dejanski položaj na Balkanu; a monarhija da bo ondi varovala svoje gospodarske koristi; kako? tega ni povedal. Cesarjev prestolni govor se rahlo dotakne vojne na Balkanu in da se bo naša vlada vdeležila akcije za skorajšni mir. Bosanski zbor, da ima velik delavni program v povzdigo kulture in napredka te dežele. — Ob prihodu cesarjevem so bile v Budimpešti demonstracije za občno volilno pravico, s katero vlada vkljub obljubam noče na dan.

Združene države v severni Ameriki so dobile novega predsednika. Izvoljen je s 303 glasovi od 531 kandidat demokratske stranke Wilson Taft in Roosevelt sta propadla.

Z balkanskega pozorišča se poroča, da so Črnogorci zavzeli mesti Leš (Alessio) in Sv. Ivan Medua ob Jadranskem morju. Bitol se je udal 6. novem. To je konec zapadne turške armade. Srbski in bolgarski voj je od severa že dospel blizo Soluna, od jugozahoda pa grški oddelek, ki bodo združeni napadli Solun. — Grški prestolonaslednik je s 50.000 vojaki že čisto obkolil mesto, vršé se pogajanja za prodajo Soluna, da ne bo krvoprelitja.

Bolgarska glavna armada je v Čataldži Turke v dvanedevni bitki premagala. Bolgari že stoje v Št. Štefanu pred vrati Carigrada. Ob Marmorskem morju vihrajo bolgarske zastave.

Sultan in vlada sta že pobegnili v Skutari na maloazijsko stran.

Listi poročajo, da je Odrin kapituliral in da so Bulgari sklenili z vsemi četami in s srbskimi divizijami v raznih pobodih korakati proti Carigradu. — Isti listi poročajo, da je Solun zavzet. Turki so najprej porušili vse mostove, potem pa mesto zapustili. Grška armada je mesto zasedla.

Trgovina in obrt.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Urban Horvat, zborniški svetnik.

VIII.

Že izza prve polovice lanskega leta datira na denarnem trgu tesnost, cena denarja je odslej ostala napeta, izvzemši kratke oddihe, ki pa v provinci itak ne pridejo nikdar prav do veljave. Tendence denarne tesnosti se pa hitro občuteva tudi pri nas, zakaj ynanyi kapital se v takih dobah naglo odmika. Do naših interesentov prihaja le ob času denarne obilnosti, ko drugod ne najde porabe. V krizah pa gre rad brezobzirno nazaj. V naši deželi je zadnje čase izrazito pomanjkanje denarja. Poleg vsega so znani stresljaji v zadružni organizaciji v veliki meri poostrili položaj. V očigled daveče kreditne tesnobe je prišel marsikdo nezasluzeno v zadrego neposredno vsled dražjega kredita in posredno.

Najvažnejši dogodek na polju prometa v lanskem letu je izvršitev priprav za belokranjsko železnico in pa razpis gradbenih del. Kakor je bilo povzeto iz rednih poslovnih poročil, je naša zbornica z vso vnemo sodelovala pri predmetnih uradnih opravilih ter se je po svojih zastopnikih z vso odločnostjo zavzela za vse legitimne in upravičene interese splošnega prometa in za koristi lokalnih interesentov. S popolno pravico je mogoče ugotoviti, da si sme naša zbornica lastiti veliko zaslugo za zadovoljivo ureditev belokranjskega železniškega vprašanja. Zlasti sta v tem pogledu z neumorno marljivostjo delovala gg. dež. poslanec Filip Supančič in zborniški tajnik dr. Fran Windischer.

Kakor prejšnja leta je zbornica tudi v preteklem letu z vso pozornostjo zasledovala prometne potrebe v deželi ter deloma iz svoje inicijative deloma na željo interesentov storila korake, da izposluje izvedbo novih naprav ali pa času primerne izpopolnitve že obstoječih naprav. O posameznih predmetih, zlasti tudi zakonskih načrtih, s katerimi se je bilo naši zbornici baviti v preteklem letu, ne bom govoril, ker jih izkazujejo itak poslovna poročila. Poudarjam naj le, da se agende zbornične množe leto za letom v obilni meri, tako pa naraščajo seveda nujni tajniški in pisarniški posli. Zlasti informativna služba daje tajništvu obilo opravka, interesentje se v vedno močnejšem številu obračajo do zbornice za najrazličnejša pojasnila. Zborniški prostori spričo tako naraslih potreb ne zadoščajo več, pomagati si moramo pač za silo.

Zbornica je imela l. 1911. štiri plenarne seje ter 15 odsekovih sej, v katerih je težišče zborničnega dela. V vložni zapisnik se je vpisalo leta 1911.: 5637 številki proti 5147 v letu 1910.; ekspedicij je bilo 7351 proti 6352 v letu 1910.“

Na znanje.

Ad III. Zborniški tajnik g. dr. Viktor Murnik predloži poslovno poročilo za čas od 14. decembra 1911 do 28. marca 1912 ter poročilo o izidu zborničnih dopolnilnih volitev. (Glej poslovno poročilo!)

K besedi se oglasi zborniški član g. Ivan Podlesnik in poda sledečo izjavo:

„Častita zbornica! K poročilu o izvršenih volitvah pripomnim v imenu tovarišev v klubu S. L. S., da jemljemo izvršitev volitev na znanje. Prepričani smo, da so se izvršile volitve tako nepristransko vsled izredne natančnosti gospoda vladnega svetnika Kulavicza. Pokazali pa so se veliki nedostatki v volilnem imeniku, kar je gospod vladni komisar sam konstatiral. Mnogi volivci so volili po dvakrat. Slučajno menda so pripadali ti volilci narodno-napredni stranki. Da se v prihodnje to prepriči, prosimo gospoda vladnega svetnika, da zastavi ves svoj vpliv v to, da se kataster uredi tako, da bo odgovarjal dejanskemu stanju. Tozadevno bomo pozneje vložili poseben predlog.“

Poročilo se vzame nato na znanje.

Ad IV. Predsednik naznani, da je zborniški član g. Jernej Ložar izročil sledeči nujni predlog: „1. Visoka zbornica naj blagovoli skleniti, da se napravi nov kataster in se v to svrhu izvoli takoj danes tri zbornične člane, in sicer iz vsake v zbornici zastopane stranke po enega. 2. Visoka vlada naj se naprosi, da imenuje nemudoma enega izmed svojih uradnikov, ki bode odseku

za novo napravo katastra načeloval in sploh vse tozadevno delo nadzoroval. 3. Z napravo novega katastra naj se prične takoj.“

Predsednik odredi glasovanje o nujnosti predloga. Nujnost je bila odklonjena. Predsednik naznani, da se bo s predlogom ravnalo po določilih poslovnega reda.

Ad V. Prehajajoč k volitvi predsednika za leto 1912 opozori predsednik, da se mora voliti po listkih ter imenuje za skrutinatorja zbornična člana gospoda dr. Edvina Ambrositscha in Josipa Perdana.

Zborniški član g. Jernej Ložar se oglasi k besedi in predlaga, da se vrši volitev predsedstva po ključu. Predsednik naznani, da takega postopanja ne pozna poslovni red.

Pri volitvi predsednika je bilo oddanih 20 listkov, od katerih se je 14 glasilo na ime g. Ivana Kneza, 4 na ime g. Jerneja Ložarja, 1 na ime g. Ivana Ogrina, 1 listek je bil prazen. Za predsednika je torej izvoljen g. Ivan Knez.

Novoizvoljeni predsednik izjavlja, da sprejema izvolitev ter zatrjuje, da bo vodil objektivno zbornične posle.

Zabavi in pouku.

Tihotapci.

Povest. — Spisal Ognjeslav.

(Dalje.)

VIII.

Na vzhodni strani gozda razprostirala se je širna ravan, a tikoma ob hosti je stal grajski mlin, in visoki jez je zastavljaval sicer majhen potok, da je za mlinom nastal tako dokaj obsežen „ribnik“. Ribnik je bil od treh strani obdan z visokim in gostim trsjem. le ob mlinski strani je imel prost razgled po lepej ravnini.

Skrit v visokem trsju čakal je Anton nestrpno, mu li priinese Peharček denarja in obleke. Morda ga Katarina ni našla? Govoriti pa mora še s tem človekom, predno gre odtod, in tako raztrgan tudi ne more nikamor. Pa bolj ko je solnce šlo na poldan, tembolj je upadalo Antonu upanje, da mu priinese Peharček pomoči.

„In če me je ta pretkani Peharček imel samo za slepo orodje?“ mrmra sam seboj, potem ti gorje lopov ničvredni. „Da tako je. Vse je bilo dogovorjeno, brv je bila nažagana, zato me je svaril, naj ne bežim po njej, in preskočim prepad. In sedaj, ko se je vse ponesrečilo, sem sam vsega kriv. Kje so že morda drugi tovariši, Peharček je imel čas ubežati, le on, ranjen, zmučen, gladen, čepi tu kot hudodelec, in ne ve kaj početi.“

„Prokleta ura, ko sem se seznanil s Peharčkom! kam sem zabredel, kako globoko sem padel.“

Samomorilne misli so se mu porajale v vročih možganih, a čudno, kakor prej neodločen, v tej nesreči je ostal možat in v zavesti svoje krivde si je trdno sklenil, po prestani kazni biti zopet pošten in priden delavec.

Težke ure je prebil v skrivališču, in ravno ko je premišljal, ali naj beži čez mejo, ali se sam ovadi, začuje glasni klic:

„Tu je sled, v brstju tiči ubijalec, le naprej!“ Na tleh ležeč vidi orožnike, stražnike in druge može, ki so z dolgimi drogovi stikali po trsju. Edina misel na beg, ga je prevladala, umika se proti ribniku, že je bil do prsi v vodi, kar opazi sredi ribnika lovsko utico. Bil je dober plavač, v malo trenutkih je že čepel sredi ribnika pod utico. Ko pa je skušal privzdigniti trohnele deske, da bi se v utico povspel, splaši tropo divjih rac, in drugih vodnih ptic, katere se z glasnim skovikom razprše obletavajoč utico in ribnik. Antonu zastane srce, prisluškuje, še nekoliko pritisne na deske, in stal je na pol v vodi, na pol v utici.

Nihče izmed iskajočih se ni zmenil za preplašene ptice, in novo upanje je navdajalo Antona. Na južni strani, kjer je stal mlin, ribnik ni bil obraščen s trsjem, in lep razgled se je odpiral po rodovitni dolini, in ravno ko se Anton ozre proti mlinu, stopi Miranovič in več drugih stražnikov na mlinsko trato. Roko in glavo je imel obvezano. Vsako besedo je čul Anton v svoje skrivališče.

„In stavim svojo glavo, da mora tod kje biti skrit. Sled vodi semkaj k ribniku, ves ribnik in trsje je zastraženo, nihče ne more iz njega, in vendar ga ni nikjer tega zvitega lopova, kdo bi si mislil, da more priprost človek tako navihan biti.“

„Morda ste se pa to pot pregledali, gospod vodja“, pristavi mlinar, „veste gospod, pokličem moje hlapce od brezuspešnega iskanja, delo stoji skoro celo dopoldne, storil sem rad to ljubav, a ker vidim, da je vse iskanje zaman, gremo na delo.“

„Potrpajte, prosim še nekoliko“, pristavi Miranovič, ki se je med pogovorom skrbno oziral na okrog.

„Imate li kak čoln na ribniku, gospod Medved?“

„Seveda, tam je privezan ob jagnetu.“

„Dober dan čestita družba, dober dan gospod Miranovič“, pozdravlja v tem trenutku Pikolini, „no, ste dobili že ubijalca?“

„Nič ne bo“, pristavi mlinar, in takoj nato se zasmee; „oho, kaj šepate gospod Pikolini.“

„E, nič hudega ni, gredoč včeraj na sprehod sem si nekoliko nastopil desno nogo, pa je že boljši.“

„Že vemo, kakšni so taki izprehodi“, se šali mlinar, „lansko zimo sem se ga jaz do dobrega nalezel, domov gredoč nožice v sneg vdiral, nogo spahnil, po obrazu se opraskal, no — vsaj vemo, kako to pride.“

Med tem govoričenjem so odvezali stražniki čoln, trije so vstopili in veslali na Miranovičevo povelje proti utici sredi ribnika, vse pazljivo zre za njimi, in v trenutku, ko so imeli prisloniti čoln k utici, se ta nagne in prekopicne v vodo, prebrnivi čoln in stražnike.

Preplašeni so gledali možje ta nevarni a deloma smešni prizor. „Sem vedel, da se bode enkrat ta kurnik prekopicnil, če kedo zadene ob njega.“, se krohoče mlinar. „Utonili bodo“, kriče drugi stražniki, ter se zaženejo v vodo tovarišem na pomoč, vse je bilo zbegano, le Miranovič je nepremično opazoval ribnik, in isto tako miren je ostal Pikolini.

„Tiho!“ poveljuje Miranovič, „saj ni še sodni dan. „Aha! tam-le je ta prokleti capin“, zakriči ves iz sebe, urno ob bregu za njim!“

Ko je Anton opazil, da vesljajo stražniki s čolnom proti njegovemu skrivališču, hoče se previdno zmuzniti iz utice, a noga mu spodrsne, utica se zamaje, in z Antonom vred pogrezne v ribnik. Če bi ne bil Anton izvrsten plavač, izgubljen bi bil, a tako se po sreči izmota izmed trohnelih desk, požene na površje, globoko zasope, potopi in se požene s krepkimi sunki proti bregu, in v hipu, ko pleza po vseh štirih v trsje, ga opazi Miranovič.

(Dalje sledi.)

Dopisi.

Metlika. Desetletnica dekliške Marijine družbe v Metliki se je 20. oktobra slovesno obhajala. Slavnosti so se vdeležile v prav obilnem številu tudi žene, bivše njene članice. Zjutraj so imele v župni cerkvi sv. opravilo, popoldne slovesen shod pri sv. Roku. Po shodu so se zbrale vse članice v dvorani S. K. J. D., kjer se je vršila igra, petje in deklamacije s sledečim sporedom: I. Deklamacija dekl. M. družbe. — II. Deklamaciji Mar. vrta. III. Petje Mar. vrta. — IV. Petje ženskega zbora Hladnikova „Dekle in lilija“. — V. Igra „Večna mladost in večna lepota. — Hladnikova pesem „Dekle in lilija nas je očarala s svojo milobo. Igra „večna mladost in večna lepota“ je prav dobro izpadla. To delo je krasno in šteti ga je med prvo, kar se je izdalo v zbirki ljudskih iger. Kdor kaj misli in ima količkaj krščanskega čuta, mora ga igra prevzeti, posebno dokazila Antonije, da je že prišel Oni, katerega so tako željno pričakovali vsi narodi. Zamišljena Julija (hči poganske gospe Sempronije) kako zdihuje in si želi večne mladosti in lepote. Ponujajo ji v zakon lepega mladega Kvestorja, a odgovori jim: Lent (ime Kvestorja) se bo tudi postaral in starega srca ne morem ljubiti. In oni pretresljivi dogodek po spreobrnjenju Julije in njena smrt, ko se prikaže angelj in pravi: „Ne jokajte za Julijo! Našla je, po čemur je hrepenelo njeno blago srce. Ona že biva v deželi, kjer cvete večna mladost, kjer lepota nikdar ne zvane, kjer teče reka večnega veselja!“ — Tako so obhajale naše članice desetletnico, kateri dan jim ostane vedno v spominu. Mi jim ob tej priliki tudi želimo, da bi zamogle ob smrti z Julijo reči: O sedaj je moje srce popolnoma srečno! — Č.

Na Suhoru pri Metliki so se vršile od 18. do 20. oktobra t. l. duhovne vaje za mladeniško in dekliško Marijino družbo v svrhu desetletnice njenega obstanka. Vso pobožnost je prav spretno vodil misijonar g. Mihael Klančnik iz kongregacije sv. Vincencija Pavla. Bog mu bodi stoterni plačnik! Ob sklepu so pa vprizorile dekleta v šolskem poslopju lep igrokaz s petjem „Dve materi.“ Vse vloge so se prav srečno rešile in je dekletom častitati na toliki izobrazbi in spretnosti! Posebno je ugajala jetnica Olga, ki je s svojim žalostnim petjem ganila skoro vse navzoče občinstvo do solz ne samo domače, temveč tudi sosede iz Drage, Lokvice in Metlike. Takih predstav si še želimo, ki vzbujajo v nas ljubezen do vere in materine besede. Le tako naprej! —

Iz Suhora se poroča: Dne 23. oktobra je umrl po kratki in mučni bolezni v Bušnji vasi 19 letni mladenič Anton Ambrožič. Pred tremi tedni je bil izvoljen soglasno za načelnika mladeniške Marijine družbe. Bil je tudi blag mladenič in dober pevec, zato ga je vse spoštovalo. Pogreb je imel prav sijajen. Vdeležilo se ga je veliko vernega ljudstva in vsi mladeniči z društveno zastavo, ki so mu zapeli pred rojstno hišo in na pokopališču žalostinke v slovo. Svetila mu večna luč! —

Šent Jernej. Zadnje Novice so poročale o naših lepih slavnostih povodom bivanja presvetlega g. knezoškofa v naši sredi. A omenjale niso ene okolnosti, ki pa je v naši župniji povzročila veliko zadovoljnost in veselje. Da je bil ob vizitaciji preljubljeni nadpastir v naši župniji zadovoljen, pokazal je s tem, ker je ob tej priliki imenoval našega v. č. g. župnika Antona Lesjaka knezoškofijskim duhovnim svetnikom. Ta odlika je častna zanj, častna za vso faro. Odkar on pastiruje tukaj, se je na vseh poljih krščansko-slovenske organizacije začelo nova življenje. Olepšana župna cerkev je ponos naše fare. Nove orglje, lepo petje mogočno upliva na sprejemljiva srca. Nov lesteneč je vidni znak, da tudi verna srca odsvitajo od večne luči pred tabernakljem. Mladinske cerkvene družbe so mlada srca prenovila za čednost in lepo vedenje. Pa tudi posvetna društva blagodejno upliva na mladino in druge ljudi. Zginja neotesanost, kaže se modro vedenje. Orli, tamburaši, tamburašice, godba . . vse teži po resnični omiki, ki bistri um in razvedri srce. Zdaj lahko vsak vidi, kako koristne so hranilnice — posojilnice, ki pospešujejo varčnost in treznost, ki polagajo temelj za nadaljno izobrazbo našega ljudstva. Naravni razvoj zahteva skupnega ognjišča in tudi to imamo v krasnem „Ljudskem Domu“, ki je posvečen krščanski izobrazbi. In take ideje — kje so se rodile? Ali ne pri naši duhovščini, ki ima ljubezen do svojih ovčič. Duša naše organizacije je vrli g. župnik. Čast njegovim zaslugam, g. svetnik naj se dolgo veseli svojega plodonosnega dela!

Domače in tuje novice.

Odlika. Predsednik c. kr. kmetijske družbe drž. in dež. poslanec Fran Povše je od cesarja prejel komturni križ Fran Josipovega reda.

Šolstvo na Dolenjskem. Na zasebni nadaljevalni dekliški šoli v Novem Mestu je postala začasna učiteljica gđc. Marija Lončar; g. Ciril Dekval pa na Dvoru pri Žužemberku. — Namesto učiteljice Friderike Hafner, ki ima odpust radi študij, je postal suplent na ljudski šoli v Krškem kandidat Viktor Kregar.

Častni občani v Brusničah. Dne 28. oktobra t. l. je izročila deputacija občine Brusnice pod vodstvom odbornika in župnika Nemanica diplome častnima občanoma p. n. gg.: Nj. ekscelenci dež. predsedniku baron Schwarzu ter dež. in državnemu poslancu g. E. Jarcu za zasluge, ki sta si jih stekla za občino Brusnice sploh, zlasti za zasluge ob priliki katastrofalnega požara v Gabrijnu dne 24. junija 1911.

Poroka. Janko Krajec, c. kr. realčni učitelj v Idriji in Marija Praprotnik, c. kr. sod. oficijala hči v Ljubljani sta bila 26. oktobra v domači kapeli pri Božjem grobu v Kandiji poročena.

Slomškovo slavnost v spomin 50 letnice njegove smrti so obhajale tukajšnje ljudske šole 29. oz. 30. oktobra t. l. Deška šola je imela sv. mašo ob 8. uri v samostanski cerkvi, nato so se zbrali učenci z učitelji in starši v risalni sobi stare gimnazije, ki je lepo ozaljšana s podobo Slomškovo na steni. Č. o. Hubert Marovt je govoril o škofu Martinu Slomšku kot vzgledu slovenski mladini, nato so deklamovali učenci: Bogoslav Skalicky (I. r.): „Jagnje“, Al. Perko (II. r.): „Bog za vse skrbi“, Milan Sever (III. r.): „Dva potepena šolarja“, Franc Kovač, Turk Stanislav in Mušič Marijan (vsii III. r.): „Vino in voda“, Rozman Josip (IV. a. r.): „Mož beseda“ in Skalicky Zdenko (IV. b. r.): „Čas“. Vsi skupaj ozir. posamezni razredi pa so zapeli Slomškove pesmi: „Zlati čas“, „Večerna pesem“, „Angelj varuh“ in „Lahko noč“.

Dekliška petrazredna šola je imela ob osmi uri sveto mašo v kapiteljski cerkvi, nakar so se zbrale učenke z učiteljicami, starši in drugimi povabljenimi gosti v dvorani „Narodnega doma“. Pred ozaljšano podobo Slomškovo so najprej zapele učenke Slomškovo pesem: „Preljubo veselje“, nato je govoril č. g. vikar K. Supin o Slomšku kot ljubitelju mladine, učenka Zupančič Neža (V. r.) je deklamovala pesem: „Bog za vse skrbi“, nakar so še učenke zapele pesmici: „Uboga sirotica“ in „Anica in piščeta“. — Dekliška nadaljevalna trirazredna šola pa je imela Slomškovo slavnost drugi dan 30. okt. Ob polu 8. uri sv. mašo v kapiteljski cerkvi, nato so se zbrale deklice z gosti v VII. raz-

redu, kjer so pred lepo ozaljšano Slomškovo podobo zapele Slomškove pesmi: „Preljubo veselje“, „Predica“ in „Glejte že solnce zahaja“. Nato so deklamovale učenke: Sproc Dora (VI. r.): „Bog za vse skrbi“, Bučar Marija (VII. r.): „Glasni zvonček naše vesti“, in Mlakar Amalija (VII. r.): „Slomšku v spomin!“ zložil Anton Umek Okiški. Mil. g. proš. dr. Seb. Elbert pa je v prelepem govoru pokazal učenkam Slomška kot njihov zgled v pridnosti in marljivosti ter ljubezni za svoj slovenski narod. — Na gimnaziji pa so imeli dijaki že 13. okt. krasno uspelo Slomškovo slavnost, ob kateri sta prof. dr. Gorjanec in dr. Ažman izborna opisala vzglednega pedagoga Slomška.

Pozor nabornikom! Mladenci rojeni leta 1890, 1891 in 1892 se morajo zglasiti pri svojih županstvih tekom tega meseca, kjer izvedo vse potrebne podrobnosti.

Nesreča na Grmu se je pripetila o Vseh Svetih hlevskemu uslužbencu Ferdinandu, ki je neprevidno ravnal z bikom, kateri ga je potem razsrjen napadel in z rogovi tako poškodoval, da je prenešen v bolnišnico Usmiljenih bratov kmalo na to izdihnil.

Občinske volitve v Prečni so se vršile 5. in 6. novembra ter se končale s sijajno zmago S. L. S. Samo 2 liberalca Kos in Faleskini sta v podobčinah v potu svojega obraza in svojih agitatorjev vendarle prodrla. G. svetnik Smidovnik je od 600 oddanih glasov dobil jih nad 500. najbrže vsled iskrenega priporočila „Slovenskega Naroda“ in „Slovenskega Doma“, ki sta bila v zadnjem času vsa v ognju za blagor prečinske občine. — Dopis prihodnjic.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu oktobru 1912 je 198 strank vložilo 84.987 K 77 h; 225 strank vzdignilo 75.574 K 74 h, torej več vložilo 9413 K 3 h; 4 strankam se je izplačalo hipotečnih posojil 5900 K; stanje vlog 3.514.665 K 8 h; denarni promet 409.008 K 57 h; vseh strank bilo je 971.

Hranilnica in posojilnica v Kandiji je za balkanske brate v načelstveni seji 4. novembra darovala 50 kron. Dobro bi bilo, ko bi se po vseh vaseh nabiralo za uboge ranjence, za katoliške misijone in šole na Balkanu, kjer deluje tudi več Slovencev in Slovenk. Apostolstvo sv. Cirila in Metoda lahko vodi vso to akcijo.

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico, reg. zadruga z neomejeno zavezo, je imela v mesecu oktobru denarnega prometa K 219.009,22, vložilo je 132 strank K 52.904,57, a dvignilo 124 strank K 63.292,04. Posojil je bilo danih 63. strankam K 33.510.— Skupno število članov je znašalo koncem meseca oktobra 2242.

III. slovenski protialkoholni kongres je preložen s 17. novembra na 29. in 30. december. Vzrok je ta, ker sedaj vojska vso pozornost in zanimanje nase obrača. Tudi je odšel dr. Krajec, ki je imel na kongresu predavati, v Belgrad na pomoč. Do takrat je upanje, da se povrne in nam morda ve povedati kaj zanimivega iz Srbije, kjer je protialkoholno gibanje močno razvito. — Kongres je tudi zato preložen na božične počitnice, da se ga bodo lažje udeležili tudi učitelji in katehetje, za katere bodo v pondeljek 30. decembra posebna predavanja.

Stenski koledar za leto 1913

je izšel v lepi izpeljavi

v tiskarni J. Krajec nasl. v Rudolfovem.

Cena 40 vin., s poštnino 10 vin. več.

Za Ljubljano in okolico ima zalogo

Prodajalna Kat. tisk. društva (Ničman) Ljubljana.

Kmečka Zveza za novomeški okraj je imela dne 4. nov. odborovo sejo, v kateri so se pretresavale razne potrebe tega okraja. Glede poprave cest se je omenjalo, da če bi se vsi načrti po željah raznih vasi izpeljali, bi to zahtevalo ogromno vsoto nad 180.000 kron. Opozarjalo se je, da bi bilo dobro postaviti o izseljevanju v druge kraje primerno spremeniti; zdaj vsak delomrznež dobi pri politični oblasti „pos“ za ptuje okraje; odide, postopa, zboli — in hajdi na občinske stroške domov, ali pa v bolnice, kamor mora županstvo plačevati velike vsote zanj. Prej pa se županstvo ni vprašalo: jeli dotičnik dela zmožen in voljan. Poročilo o hrvatsko-slovenskem shodu se je z zadovoljstvom vželo na znanje

in sklenilo poslati našim poslancem zahvalo, da pospešujejo veliko jugoslovansko akcijo v naši monarhiji, osobito v tem zgodovinskem trenutku, ko se vrše na Balkanu tako važne spremembe vsled slavnih zmag ondornih slovenskih bratov. Jedinstvo mej Slovinci in Hrvati ne pospeševalo lepšo našo bodočnost. Zato želimo Hrvatsko-slovenski narodni zvezi najboljši uspeh. V izraz bratskega sočustvovanja je Kmetiska zveza balkanskim bratom odmerila dar 20 kron. Navzoči odborniki pa so takoj še zložili za uboge ranjence 20 kron, kar je isti dan odposlano na „Slovenca“ v Ljubljano.

Na skioptično predavanje o evharističnem shodu v nedeljo 10. novembra se enkrat opozarjamo. Vršilo se bo ob 3. uri popoldne v šmihelski dvorani, o 5. in 8. uri pa v Rokodelskem domu v mestu.

300 Črnogorcev je dospelo iz raznih krajev Male Azije v mesto Trst. Ne da bi bili pozvani, so se, ko so doznali, da je njihova domovina v vojni, takoj podali na pot. Ko se jim je pripovedovalo o sijajnih zmagah, niso hoteli verjeti in so menili, da se jih kakor Slovane le tolaži. Ko so bili slednjič vendar uverjeni, so jokali od veselja. Večinoma so to mali obrtniki in trgovci, a med njimi je tudi starčkov od 60 do 80 let — veteranov iz prejšnjih črnogorskih bojev —, ki komaj čakajo boja proti dednemu sovražniku. Odpotovali so v soboto 2. novembra ob 8. uri zjutraj s parnikom „Princ Hohenlohe“ s pomola sv. Karla iz Trsta.

Izgubljenega je 500 kron denarja od Kandije do Zabeje vasi. Pošten najditelj se prosi, da prinese proti primerni odškodnini Anton Brulcu, Št. Jošt, fara Stopiče p. Kandija.

Porotniki za četrto porotniško dobo v Novem mestu, ki se prične dne 25. novembra 1912. — Dernovšek Franc, pos. in tovarnar, Raka; Rabuse Franc, pos. in trgovec, Kostanjevica; Butala Peter, pos. in trgovec, Dol. Radence; Škarja Alojzij, pos. in mesar, Mirna; Klemenc Pavel, pos., Črnomelj; Bradač Jožef, pos., Gor. Polje; Erjavec Janez, pos., Zatičina; Potočar Franc, pos., Staravas; Kramarič Ivan, pos., Radovica; Dremelj Anton, pos., Leskovec; Novak Janez, pos. in gostilničar, Račje-Selo; Hočevar Štefan, pos. in župan, Stranskavas; Doltar Jožef, pos., Črnomelj; Porupsky Karl, pos., Kočevje; Košak Jožef, pos. in mlinar, Družinskavas; Černe Franc, pos. in trgovec, Sodinjavas; Ajster Jožef, pos., Krškavas; Hasl Karl, pos., Dol. Kronovo; Tisovec Anton, pos., Gor. Polje; Gešel Matija, pos. in župan, Dobljice; Sturm Otmar, pos., Metlika; Klepec Miko, pos. in župan, Krasinc; Medle Jožef, pos., Gor. Brusnice; Lovšin Ivan, pos. in kavarnar, Ribnica; Prijatelj Franc, pos. in trgovec, Tržišče; Nemanič Martin, posestnik, Božjakovo; Nachtigal Karl, pos., Žužemberk; Lisjak Jožef, pos. in gostilničar, Čatež; Beg Franc, pos., Gor. Sušice; Selak Franc, pos. in gostilničar, Bučka; Klinc Anton, pos., Gor. Polje; Pavlič Jožef, pos., Loka; Andolšek Matija, pos. in gostilničar, Vel. Poljane; Božič Franc, pos., Gor. Suhodol; Zupet Pavel, pos. in mesar, Skoecjan; Jakše Anton, pos., Uršna sela. — Nadomestni porotniki: Vertačič Fr, pos., Žihovoselo; Dular Jan., pos., Potok; Pauser Adolf, pos., Rudolfovo; Osolnik Anton, pos., Muhaber; Kramarič Anton, pos., Jurkavas; Žagar Mihael, pos., Stopiče; Rosmann Karl, pos. in gostilničar, Rudolfovo; Konda Janez, pos. in gostilničar, Kandija; Windischer Jožef, pos. in gostilničar, Kandija.

Nevzdignjen dobitok. Zadnji teden avgusta t. l. stavil je nekdo v novomeški loteriji dve kroni in sicer na številke: 16, 61, 47, 74, vzdignjene pa so bile tisti teden štev.: 47, 61, 72, 74, 87, na katere je stavitelj zadel terno v znesku 1819 kron 68 h, katerih do danes še ni vzdignil. Čas za vzdig poteče koncem tega meseca.

Radi obilih sleparij je bil aretovan dne 26. oktobra v Krakovu trgovec Josip Al. Kuzsnik. Njegovi drugi dali so mu menic v znesku 400.000 kron, katere je eskomptiral, a svote sebi pridržal. Kupil je graščino Breitenau za naznačeno ceno 800.000 K, a plačal nič ter jo svojim drugom ponudil kot varstvo za njihove tirjatve. A dognalo se je, da je graščina Breitenau bila obremenjena veliko nad njeno vrednostjo. Lemberški škof Bandurski je postal tudi žrtev sleparja I. Al. Kuzsnika. Dolgovi znašajo nad 1 in pol milijona kron. 29. oktobra proglasil se je konkurz proti I. Al. Kuzsniku.

Ogenj je 2. novembra na Gorenji Brezovici pri Št. Jerneju kočarju Martinu Pavcu upepelil vse; žal, da je zgorel tudi 4letni Francek. Stariši pazite na vžigalice!

Gorelo je v nedeljo dne 3. novembra t. l. na Dol. Karteljevem h. št. 9. pri Francu Krasalu. Zgorelo je vse gospodarsko poslopje, živež, obleka in 4 prešiči. Ubogi gospodar, ki prosi po mestu podpore, priporoča se usmiljenim srcem.

Vjel se je v svojo past 70letni Janez Zupančič, kočar iz Gor. Sušic pri Toplicah, ki je več let zlorabljal nedorastle deklice. Oddan je okrožni sodnji.

Rep. Na cesti iz Črnomlja v Otavec je bil napaden kovač Blaž Bončina iz Sv. Lucije od več železn. delavcev ter oropan za uro in 10 kron. Zlobneži so že pod ključem.

Dragocena ponudba Slovenske Straže! Proti mesečnim obrokom po 4 krone 75 vinarjev vsakdo dobi turško srečko, s katero že po vplačilu prvega obroka zamore zadeti dne 1. decembra t. l. glavni dobitnik čistih 400.000 frankov. Turške srečke igrajo še do l. 1974, imajo vsako leto šest žrebanj in mora biti vsaka srečka izžrebana. Vplačani mesečni obroki tedaj niso zgubljeni, marveč mora vsak lastnik turške srečke zadeti vsaj najmanjši dobitnik, ki znaša 400 frankov. Komur pa se turška srečka zdi predraga, zamore dobiti na mesečne obroke druge cenejše srečke, ki istotako igrajo še dolgo vrsto let in imajo vsako leto za več 100.000 kron glavnih dobitkov. Pojasnila daje in naročila sprejema za Slovensko Stražo g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg št. 19.

Današnjemu listu prilagamo: Navodilo za gnojitev travnikov in pašnikov, društva tvornic za Tomasovo žlindro, katerega naj blagovolijo cenjeni bralci upoštevati.

Gospodarske drobtine.

— **Naročila na modro galico.** Kmetijska podružnica novomeška se je obrnila na vsa županstva njenega okoliša s prošnjo, da nabirajo naročila na modro galico, ki se morajo do 30. novembra t. l. oddati. Opozarjamo še enkrat vse naše vinogradnike, da store svojo dolžnost in se pravočasno pobrigajo za modro galico. Kdor bi je ne naročil do tega časa, bo sam vzrok, če jo ne bo mogel pozneje dobiti pod enako ugodnimi pogoji.

— **Naročila na umetna gnojila.** Za dobavo potrebnih umetnih gnojil je treba pravočasnih naročil. Kmetijska podružnica novomeška ne more na svojo roko naročevati umetnih gnojil v celih vagonih, če ni prej zadosti naročil od strani posameznih posestnikov. Zato nujno pozivljamo naše gospodarje, da se takoj zglasijo s svojimi naročili, sicer ne bo mogla podružnica ustreči z umetnimi gnojili o pravem času. Podružnica nima prodajalne za umetna gnojila, ona dobi in da le toliko gnojil, kolikor se jih prej naroči, zbira naročila toliko časa, dokler jih je za 1 vagon.

— **Živinorejska zadruga za novomeško okolico** naznanja svojim članom, da se je pri Zadružni zvezi ustanovil oddelek za vnovčevanje živine, ki se bo pečal s posredovanjem prodaje plemenske živine. Kdor izmed članov ima kako plemensko žival na prodaj, naj jo priglasijo pri tajništvu živinorejske zadruge za novomeško okolico na Grmu.

— **Kmetijske poučne tečaje po deželi** bo prirejal deželni odbor tudi letošnjo zimo. Prošnje za te tečaje je bilo vlagati do 1. novembra t. l. Za prireditve takih tečajev prosijo lahko kmetijska društva, kmetijske podružnice, zadruge in županstva. Koder se ni pravočasno izvedelo za ta razglas, tam naj se nemudno zglasijo, če želijo, da bi se priredil tak slučaj.

— **Oddaja plemenskih bikov in prasičev** se vrši nepretrgoma pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani. Kdor želi tedaj prositi za plemenjaka ali pa za plemene prasiče, naj se obrne na glavni odbor c. kr. kmetijske družbe. Iz Dolenjskega je najmanj prosilcev, kakor da bi bili na Dolenjskem v posebno srečnem položaju glede reje plemenjakov. Pa jih ravno pri nas najbolj manjka.

— **Našim kmetovalcem.** Čudno je bilo letošnje leto. Prav mili zimi je sledila zgodnja spomlad. Toda vreme ni ostalo stanovito, ampak se je bila spomladi povrnila zima in je občutni mraz, ki je bil nastopil, napravil mnogo škode zlasti na vinogradih in v sadnih vrtovih. Prva polovica poletja je potekla še precej normalno; v drugi polovici pa je začelo z malimi presledki deževati in dežuje še danes. Z deževjem je zavladal občuten hlad, zaradi katerega se nam obeta zgodnja zima. Kljub nenormalnosti spomladi in poletja pa so letos nekateri pridelki prav bogato obrodili in se je pridelalo zlasti krompirja tako mnogo, kakor še malokdaj. Za presojo krompirjeve letine pa nam ne zadostuje, ako nam je znana samo množina pridelka, ampak je v tem oziru merodajna dobrota krompirja, odnosno njegova kakovost, ki je dana v krmilni, oziroma hranilni vrednosti, ki jo ima. Poslednja zopet je odvisna od krompirjeve specifične teže ter od suhe tvari in od škroba, ki ju vsebuje krompir. Zavoľjo tega mora biti zanimivo za vsakega umnega kmetovalca, da izve, kakšen krompir je pridelal, ker je od krompirjeve kakovosti odvisna njegova porabnost (porabna vrednost) v gospodarstvu. Vzemimo za primer, da je pridelal sosed A 300 meterskih stotov in sosed B na enakem

prostoru samo 150 meterskih stotov krompirja. Oba ta soseda pa sta umna gospodarja in se hočeta torej prepričati o kakovosti krompirja, ki sta ga pridelala ter pošljeta v ta namen vsaki svoj krompir v kemično preiskavo. Kemična preiskava dožene, da ima krompir od soseda A specifično težo 1'080 in da vsebuje 19'7% suhe tvari ter 13'9% škroba. Krompir od soseda B pa ima specifično težo 1'46 ter vsebuje 33'8% suhe tvari in 28% škroba. Potemtakem vsebuje krompir od soseda B v enaki-množini dvakrat toľjko hranin (hranilnih snovi), kakor jih vsebuje krompir od soseda A in je torej pri enakih množinah porabnost krompirja, ki ga je pridelal sosed B, za gospodarstvo dvakrat večja od porabnosti krompirja, ki ga je pridelal sosed A. Iz tega se vidi, da je za polovico manjši krompirjev pridelek soseda B prav toľjko vreden, kakor dvakrat večji krompirjev pridelek soseda A. Če bi pa pokazala kemična preiskava nasprotno, to je, da je v krompirju soseda A dvakrat toľjko škroba, kakor v krompirju soseda B, tedaj bi bila porabnost (vrednost) krompirja, ki ga je pridelal sosed A, štirikrat večja od porabnosti (vrednosti) krompirja, ki ga je pridelal na enakem prostoru sosed B. — Prav tako se more zgoditi, da pridelal eno in isti posestnik na enakem prostoru in na enakem svetu iz istovrstnega semena enkrat več drugokrat manj krompirja, katerega pridelki se z ozirom na njegovo porabnost (vrednost) močno razlikujejo med seboj. So pač razni vplivi, ki igrajo v tem oziru važno ulogo. Predvsem pa so podnebne in talne razmere, stanje gnojenja ter način obdelovanja, ki vplivajo na kakovost in na množino pridelanega krompirja. Zato mora biti naša skrb, da izsledimo vse pogoje, pod katerimi je mogoče pridelati tudi v neugodnih razmerah kar največ in najboljšega krompirja. To skrb nam nalaga že samo dejstvo, da je krompir eno izmed najvažnejših živil našega ljudstva in ob enem naravnost izborna piča za živino; da ne govorimo o važnosti, ki jo ima krompir kot tehniška surovina. — Vse to je napolilo podpisano ravnateljstvo, da je začelo posvečati vso svojo skrb in pozornost temu važnemu pridelku našega kmetijstva. In, da zbere ves potrebni znanstveni material za nadaljno raziskovanje in zasledovanje pogojev, pod katerimi se da izboljšati njegovo pridelovanje tako glede množine, kakor tudi glede kakovosti pridelka, odločilo se je za brezplačno preiskovanje na Kranjskem pridelanega krompirja. Kdor izmed kranjskih kmetovalcev torej želi, da se mu brezplačno preišče krompir, ki ga je doma pridelal, naj pošlje na svoje stroške kmetijsko-kemijskemu preskušališču za Kranjsko v Ljubljani 6 kilogramov zdravega krompirja. Pošiljatelj je pridjati listek, na katerem se naj zabeleži vrsta (ime) krompirja, kraj, kjer se je pridelal, kakovost zemlje, na kateri je rasel, s čim in kako močno se je krompirju gnojilo in pa pošiljalcev popolni naslov. Pri tej priliki opozarjamo tudi na svoj čas objavljeno vľjudno prošnjo, s katero prosi podpisano ravnateljstvo kranjske kmetovalce, ki se pečajo s pridelovanjem semenske detelje, da bi mu poslali v preiskovanje 500 do 1000 gramov (1/2 do 1 kilograma) doma pridelane in neočiščene semenske detelje.

Ravnateljstvo kmetijsko-kemijskega preskušališča za Kranjsko v Ljubljani. Ravnatelj: Ing. chem. F. Turk.

— **Kupovalci hiš, kjer je gostilna, pozor!** Med ljudmi vlada mnenje, da si kupec hiše, kjer je izvrševal dosedanji lastnik gostilniško obrt, z nakupom hiše in opustitvijo koncesije od strani prodajalca hiše v njegovo dobro, pridobi pravico do pridobitve koncesije gostilniške obrti in da torej zamore obenem s tem, če kupi hišo, kupiti tudi koncesijo za gostilniško obrt. — Toda to mnenje je čisto napačno. C. kr. okr. glavarstvo v Novem mestu svari kupce hiš, kjer se izvršuje gostilniška obrt, da ne preplačajo takih hiš, zakaj koncesije za gostilniško obrt so popolnoma osebnega značaja, to se pravi, pravico za izvrševanje gostilniške obrti ima gostilničar, ne pa hiša, kjer je gostilna.

Listnica uredništva:

Radí premalo prostora nekaj dopisov prihodnjíh.

Dražbeni oklic.

E 638/12

7

Dne 15. novembra 1912 dopoldne ob polu 11. uri bo pri spodaj oznamenjeni sodniji, v izbi št. 8 dražba zavezančevega zemljišča:

Vl. št. 60 in 339 k. o. Globodol, obstoječega iz hiše št. 1 v Gor. Globodolu, svinjaka, žitnice, gospodarskega poslopja, 1 travnika, 10 njiv in 4 gozdov.

Nepremičninam je določena vrednost skupaj na 8800 K.

Najmanjši ponudek znaša 5867 K, pod tem zneskom se ne prodaje.

Dražbene pogoje in listine, ki se tičejo nepremičnin, smejo tisti, ki žele kupiti, pregledati pri spodaj oznamenjeni sodniji, v izbi št. 5 med opravnimi urami.

C. kr. okrajno sodišče Rudolfovo, oddelek II.,

dne 14. oktobra 1912.

Loterijske številke.

GRADEC, 26. oktobra	38	62	76	68	21
TRST, 31. oktobra	75	36	40	14	79

Naznanilo.

Vsojamo si, vljudno naznaniti, da smo zastópstvo naše družbe za Novomeški okraj prenosili gospodu

ANTON-U BUTARA v Novem mestu

in prosimo vse naše zavarovance, da bi se obrnili o zavarovalnih zadevah zaupno na istega, kateri bode vsakčas rad pripravljen, potrebna pojasnila dati in dotično zavarovanje izpeljati.

Prevzamemo zavarovanje proti ognju za tovarne in obrtnije vsake vrste, dalje za poslopje, pohištvo, blago, živino, pičo i. t. d., potem zavarujemo tudi proti vlamu, proti razpoku steklenih šip, proti nezgodam i. t. d.

Z odličnim spoštovanjem

213-3-1

Vrhovni zastop v Gradcu
Dunajske zavarovalne družbe.

MOJA STARA

38-24-19

skušnija je in ostane, da je za odstranitev pég, kakor tudi v dosego in ohranitev nežne in mehke kože ter bele polti najboljšo sredstvo svetovno-znano milo „Steckenpferd-Lilienmilchseife“ znamke Steckenpferd tvrdke Bergmann & Co., Tetschen a/E Komad po 80 h se dobi v vseh lekarnah, drožerijah, prodajalnah parumov in vseh v to stroko spadajočih trgovinah. — Istotako se priporoča Bergmannova lilijina krema „Manera“ kot izborna sredstvo za ohranitev nežnih, belih, ženskih rok; lonček po 70 h se dobi v vseh trgovinah.

Gostilna z vso opravo

se da takoj v najem. 209-2-2

Več v Kandiji pri Rudolfovem št. 26.

Premog

in umetna gnojila se prodaja

na drobno in debelo v hiši št. 236 nasproti glavnega drevoreda v Rudolfovem. 210-2-2

Ugodna prilika!

Enonadstropna hiša, v kateri je dobro vpeljana trgovina z mešanim blagom tik farne cerkve, kakor tudi vrt, kozolec in več njiv se radi rodbinskih razmer tako prodaja in to na Dolenjskem. Odda se z zalogo ali tudi brez zaloge. Kje pove upravništvo tega lista. 208-2-2

KEIL-ov LAK najboljši lak za tla iz mehkega lesa.

Keil-ova bela prevlaka (glazura) za umivalne mize 90 v.
Keil-ova pasta za čevlje 30 v.
Keil-ov lak za zlatenje okvirjev 40 v.

Keil-ovo leščilo za pōde 90 v.
Keil-ov lak za klobuke v različnih barvah,

ima vedno v zalogi tvrdka:

J. PICEK, Novo mesto.

Črnomelj: Anton Zorc.
Idrija: Val. Lapajne.
Kamnik: I. Petek.
Kočevje: Franz Loy.
Kranj: Franc Dolenc.

Ljubljana: Leskovec & Meden.
Skofja Loka: M. Žigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelčič.
Radovljica: Otto Homan.
(178-6-5)

Lepo posestvo.

Proda se iz proste roke hiša v kateri se nahaja že več let dobro idoča gostilna s precej velikim k tej hiši spadajočim vrtom, nadalje s hlevom, v katerem se nahaja žrebčarska postaja, ki je za gostilniški promet precejšnega pomena, kakor tudi vsega premakljivega k temu posestvu spadajočega imetja pod zelo ugodnimi pogoji.

Poslopje se nahaja v prav dobrem stanju. Več pove lastnik Fr. Čižmek, Žabja vas št. 38.

Pri cegelnici v Breitenau (Zalog) se sprejme 218

umen, oženjen delavec,

kateri bi se imel pečati z nadzorstvom in manjšim delom. Stanovanje, kurjava in svečava prosta izven tega plača za navadne dnevne šihte.

Natančneje pri oskrbništvu cegelnice v Breitenau in ob nedeljah pri g. Rihardu Murgel v Rudolfovem št. 101.

Mlin v najem!

Dne 2. decembra ob 9. uri dopoldne se bode oddal v najem farovski mlin v Št. Jerneju za eno ali tri leta. Pogoji so razvidni v farni pisarni. —

219-2-1

Predstojništvo farne nadarbine.

Pšenico

203-3-3

plačuje po najvišji ceni C. Germ Novo mesto.

Ivan Kuntara : tapetnik in dekoratnik : v Šmihelu pri Rudolfovem

se priporoča slavnemu občinstvu in gg. graščakom okolice v izvršitev vsakovrstnega v stroko spadajočega dela in sobnega tapetovanja. — Za naročilo zadostuje dopisnica. — Ravno tam je na prodaj lep divan z naslonjalom. 132-13-10

Lepo posestvo

20 minut od farne cerkve oddaljeno, tik državne ceste obstoječe z nove hiše z velikim sadnim vrtom in vsega novega gospodarskega poslopja, njiv za 40 mernikov posetve, 2 travnikov, 5 delov gozda v katerem raste raznovrstno drevje in gmajna, je iz proste roke na prodaj. Več pove lastnik Franc Hrovat na Malem vrhu št. 10. fara Mirna peč.

Cena 12.000 kron.

214-3-1

Od dobrega najboljše!

SINGER
Singer Ko.

del. družba za šivalne stroje

Novo mesto, Veliki trg št. 45.

217-10-1

Popolnoma varno naložen denar Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo

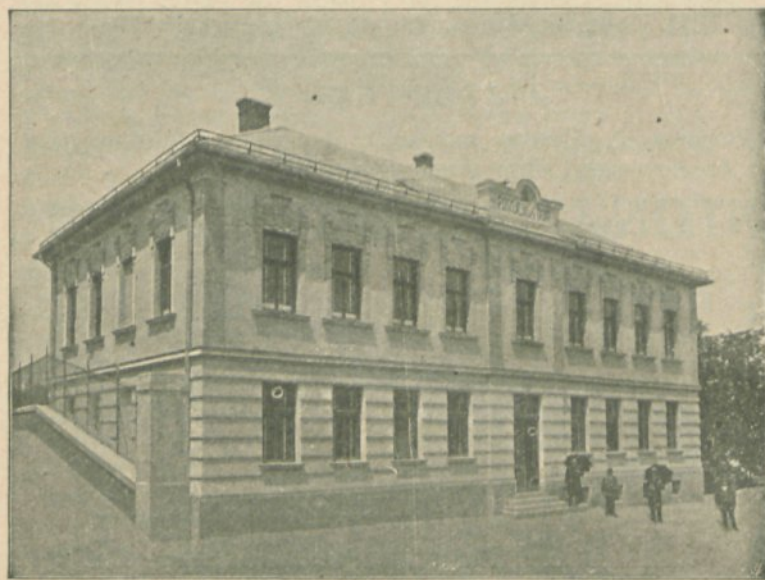
v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

 4³/₄ 0 5-0-20

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.

Za hranilne vloge kakor za vse posojilnične obveznosti — jamči poleg rezervnega zaklada in deležev čez 2200 zadrugnikov z vsem svojim premoženjem. Iz tega se razvidi, da malokateri denarni zavod nudi tolike varnosti kakor kandijanska hranilnica.

Milijoni **Kašalj** hripavost, katar, zasli-
zdravijo ženje, dušljivi in oslov-
ski kašelj

s Kaiserjevimi prsnimi karamelami „s tremi smrekami“.

6050 notarsko poverjenih izpričeval od zdravnikov in pri-
vatnih oseb dokazuje gotov uspeh.

Bonbončki jako dobro prijajo in so ugodnega okusa.

Paket 20 in 40 vinarjev, ovojček 60 vinarjev, se dobiva
pri lekarnarjih: 168-24-6

Karl Andrijanič in J. Bergmann v Rudolfovem.

Hiša s zraven spadajočim
kmetijskim poslojem,

vše v dobrem stanu, je iz proste roke na prodaj. Hiša je
pripravna za gostilno ali kako drugo obrt. Zraven spadajo tudi
njive in gozdi. Hiša stoji ob deželni cesti v Jurki vasi.

Naslov pove upravnništvo Dolenjskih novic. 207-3-2

Vsi, ki ste skrbni možje in očetje!

Ali hočete vsaj 10 vinarjev na teden
žrtvovati za svojo oziroma za prihodnost
svojih otrok? Potem pišite „Slov. Straži“ v Ljubljani
po knjižico gosp. župnika Haaseja o ljudskem zavarovanju,
ki se vsakomur dopošlje popolnoma zastonj. 188-7-4

Srečke v korist „Slovenski Straži“.

Niti turška vojska ne more vzeti 400.000 frankov
katere bo dobil tisti, ki bo dne 1. dec. t. l. pri žrebanju
turških srečk zadel glavni dobitek!

 Mesečni obrok samo 4 krone 75 vinarjev!

Izvanredno ugodna ponudba! 212-3-2

Skupina 4 srečk brez turške srečke z glavnimi dobitki
več 100.000 kron in 11 žrebanji vsako leto proti 46 me-
sečnim obrokom po samo 5 kron 50 vinarjev.

Pojasnila daje in naročila sprejema za Slovensko Stražo
g. Valentin Urbančič, Ljubljana, Kongresni trg. 19.

„Slovenska Straža“ v Ljubljani

želi imeti v vsaki občini po vsem Slovenskem

zanesljivega človeka

ki bi sodeloval pri „Ljudskem zavarovanju“. Zagotovljen
je dober in trajen zaslužek. — Ponudbe pod „Ljudsko
zavarovanje“ na Slovensko Stražo v Ljubljani. 189-7-4

**Parna opekarna
v Zalogu - Breitenau**
naznanja, da je obče priljubljena, sedaj žgana
 zarezana
in stavbena opeka

v veliki množini narazpolago in se zamore takoj
dobiti. Kakovost izborna. Cena za 1000 ko-
madov 80 kron. Naročuje se lahko po dopisnici. 46-0-17

D^{r.} B U H

206-2-2

je odpovedal ter odložil službo
primarija v bolnici Usmil. bratov
ordinira v naprej

dopoldne od 9.—11. ure in
popoldne od 2.—3. ure
v lastni hiši v Kandiji.